

Kvinnans roll i samhället under DDR tiden och livet efter Berlinmurens fall

Sunnerbogymnasiet

Deseré Lindelöv

2018-04-27

Handledare: Patrik Svensson

Abstrakt

This essay is about how the East German women lived during DDR and how the same women live in Germany today. To do this I have to look at the differences between DDR / DBR and these women's living conditions and how the constitution in these society looks like. I decided to write this essay because we hear many things from the man perspective in history but very little about the

Innehållsförteckning

1. Inledning

1.1 Bakgrund.....	4
1.2Frågeställning.....	4
1.3Avgränsningar.....	4

2. Metod

2.1 Material till uppsatsen.....	5
2.2 Litteratursökning.....	5
2.3 Arbetsfördelning.....	5
2.4 Förkortningar.....	5

3 Livet i DDR

3.1 Skapandet av DDR / BRD.....	6
3.2 Stasi.....	6
3.3 Kvinnorna i DDR.....	7
3.4 Kvinnorna i BDR.....	8
3.5 Skillnaden mellan Öst och Väst – Tyskland.....	8
3.6 Kapitalism.....	9
4. Resultat.....	9
5. Avslutning.....	10
6. Källförteckning.....	11
7. Bilagor.....	12

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Jag har valt att skriva ett arbete om den arbetande kvinnans situation i Östtyskland innan muren föll den 9 november 1989 och hur samma kvinna har det idag 29 år efter. Jag kommer även i arbetet ta upp skillnader mellan öst och väst kvinnor för att kunna besvara min/mina frågeställningar. Ämnet är för mig intressant för att kvinnofrågor i största allmänhet alltid har intresserat mig. Anledningen till att jag just valde kvinnor i Östtyskland är för att Tysk historia har påverkat mycket i andra nationers historia. Kvinnans roll i samhället under denna tid blir oftast bortglömd. Jag kan komma ihåg den dag då muren föll för det var på kvällen på min nio års dag.

1.2 Frågeställning

Jag ska med mina frågeställningar ta reda på hur den arbetande östtyska kvinnans roll var under kommunismen i Tyskland under mitten av 1900- talet och hur dessa kvinnor lever idag 29 år efter murens fall.

Hur såg den arbetande Östtyska kvinnans roll ut under kommunismens tid och hur ser samma kvinnas liv ut idag efter murens fall. För att ta reda på dessa frågor använder jag mig av några frågeställningar.

Vilka sociala skillnader fanns mellan öst och västkvinnor?

Finns det några skillnader mellan dessa kvinnor idag?

Hur såg det generellt ut mellan Öst och Västtyskland?

1.3 Avgränsning

Arbetet handlar om livssituationen för kvinnorna i gamla Östtyskland. På grund av att det är en kurs på 100% förlagt på en termin så kan jag inte gå in så djupt i ämnet om situationen för kvinnorna i DDR och hur dessa kvinnor har det i Tyskland idag.

2. Metod

I detta arbetet har jag använt mig av tillförlitliga källor och jämfört dessa med varandra för att få en korrekt bild av hur livssituationen för kvinnorna i Östtyskland såg ut under och efter Berlinmurensfall.

2.1 Material till uppsatsen

För att lyckas med mitt arbete har jag utforskat internet på både svenska och tyska sidor. Jag har även varit på biblioteket och hittat material till mitt arbete.

2.2 Litteratursökning

Jag har använt mycket svenska och tyska internetsidor och svensk facklitteratur.

2.3 Arbetsfördelning

Uppsatsen har ett brett område men min handledare har gett mig tips och råd hur jag ska lägga upp mitt arbete.

I början av mitt arbete tycker jag det var svårt att hitta relevant fakta men allt efterhand såg jag vilka källor jag skulle använda i mitt arbete. Dom flesta källorna handlar mycket om mannens perspektiv i historien.

2.4 Förkortningar

DDR - Tyska demokratiska republiken, Deutsche Demokratische Republik. Östtyskland

BRD - Förbundsrepubliken Tyskland, Bundesrepublik Deutschland. Västtyskland

STASI - Ministeriet för statssäkerhet, Ministerium für Staatssicherheit. MfS, allmänt känt som Stasi var Östtysklands säkerhetspolis

3. Livet i DDR / BRD

3.1 Skapandet av DDR / BRD och Berlinmuren.

Innan murens uppkomst 1961 var den östra sidan av Tyskland under Sovjetiskt förvaltning, ända sen andra världskrigets slut. Innan kriget var Tyskland ett enat land. Det var ett kommunistiskt parti som styrde DDR med uppbackning av Sovjet. Det är viktigt att veta att kommunistpartiet hade, som i andra öststatsländer, aldrig folkets stöd. Det uppstod uppror i DDR 1954. Det rådde ofta matbrist i butikerna, folk fick vänta i timtals långa köer för att kunna få tag i mat. Det var även stor brist på vardagliga varor som tvål och toalettpapper. (<https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/kommunistregimernas-fall-i-central-och-osteuropa-1989-1991>)

DDR bildades 1949 och under 12 år så flydde över 1.2 miljoner personer till Västtyskland och detta skulle stoppas. Man var i öst rädd för att den produktiva arbetskraften skulle försvinna till väst och den dåliga ekonomin i öst skulle förvärras. Att få tillstånd att få besöka andra sidan muren var svårt och ett tillstånd kunde dras in lika snabbt som man hade fått det. Om man var pensionär var det mycket lättare, då var man inte lika viktig för samhället.

Soldaterna som vaktade längs muren hade fått order om att skjuta alla som försökte fly över till väst. Muren förbättrades kontinuerligt under åren. Man hade vaktorn, spanska ryttare, minor och murens topp var avrundad för att svårare kunna klättra över den. Området runt muren var starkt upplyst på natten för att lättare upptäcka personer. Officiella siffror säger att runt 200 personer blev skjutna vid flyktförsök. När muren blev klar så fick dom över 60.000 östtyskar som jobbade i Västberlin sluta sina jobb över en natt. I september 1989 uppstod ett hål i muren. Det var vid den Ungersk-Österrikiska gränsen där tiotusentals DDR medborgare kunde passera. Kommunistpartiet tappade greppet om folket och för att lugna ner folket sa man att i framtiden skulle det bli lättare att få passertillstånd till väst.

Ett problem var dock att en politbyråmedlem vid en direktsänd konferens 9 november 1989 rörande massflykten fick en fråga om när gränserna skulle lättas visste han inget datum utan sa bara svepande att gränsen skulle öppnas på en gång. Myndigheterna i öst visste inget om detta samtidigt som stora mängder dras till muren för att få passera. Inga vaktbefäl vågar ge order till sina soldater om att öppna eld. Klockan 23.14 släpps DDR medborgare över vid Check Point Charlie som har pass, men då anstormningen var stor kunde man inte kolla alla pass och 23.30 öppnas gränsövergången vid Bornholmer Strasse för alla DDR medborgare. Under helgen öppnas fler gränsövergångar upp och folk börjar riva loss bitar ifrån muren. Juli 1990 öppnas samtliga gränsövergångar och den 3 oktober 1990 upphör DDR. Väst och öst enas och den 3 oktober blir Tysklands nationaldag

3.2 Stasi

Stasi var den Östtyska säkerhetspolis mellan 1950-1990 Stasi hade sitt högkvarter i Östberlin i stadsdelen Lichtenberg och hade kopplingar till SED, Tysklands socialistiska enhetsparti, motsvarigheten till Sovjets kommunistiska parti. En hemlig polis existerar nästan uteslutande i diktaturer. Dess uppgift är att styra sina egna medborgare och identifiera hot mot den

härskande regimen. Därmed är det bara ansvarigt för diktaturen och kringgår lagar som vanlig polis måste följa. För att kunna styra folket hade STASI över 91.000 heltidsanställda, människor som officiellt jobbade för säkerhetspolisen.

Man hade utöver det ett omfattande nätverk av över 180.000 ofrivilligt anställda och dessa kallades kort och gott för IM, informatör. Dessa personer rapporterade till STASI om incidenter i sin miljö. Man skrev rapporter om kollegor, ungdomar om klasskompisar och soldater om andra soldater. Vänner svek sina vänner och ibland spionerade familjemedlemmar på varandra. Det kunde räcka med att man hade långt hår eller att lyssna på västerländsk musik för att man skulle hamna under säkerhetspolisens kontroll.

Eller att man hade en icke statlig sammankomst, som en idrottsförening. STASI lyssnade i hemlighet på människor i deras hem på folk man tyckte var misstänkta. Man skrämde även personer med konstant bevakning eller att arresteras för ett förhör eller ännu värre, bli arresterad och hamna på ett av STASIS hemliga fängelse.

(https://www.bstu.bund.de/DE/Wissen/Bildung/Einstieg/_node.html)

https://www.planet-wissen.de/geschichte/ddr/das_leben_in_der_ddr/pwiealltaginderddr100.html

3.3 Kvinnorna i DDR

Många kvinnor i DDR jobbade inom skola och barnomsorg, inom butik och även restaurangbranschen och det var inte ovanligt att man hade två jobb. Staten satsar mycket på skolan och fortutbildning man skulle oavsett yrke visa sin kärlek för sitt socialistiska fosterland. Utelivet var också en del av den yngre kvinnans vardag. <https://www.tagesspiegel.de/>

Under murens tid så blev kvinnorna i Östtyskland drygt ett år yngre än kvinnorna i Väst. Att man blev äldre i Västtyskland berodde på att man hade bättre ekonomi och bättre sjukvård. <https://fof.se/tidning/2015/10/artikel/ost-och-vasttyskland-vaxer-ihop>

Man skrev in i lagtexten att daghemmens öppettider ska anpassas efter kvinnans arbetstid. Lagens fokus var att staten skulle tillhandahålla en omfattande barnomsorg för alla barn. Om mamman blev sjuk skulle barnen vistas på ett barnläger.

Dom större företagen och högskolor / universitet hade barnomsorg att tillgå. 1989, sista tiden som DDR, var genomsnittsåldern för förstföderskan 23 år. Kvinnan skulle få bestämma över sin kropp och därför var p-piller gratis. Man hade även en mammaledighet fram till den 12:e veckan (fr.o.m. 1972). Barnomsorgen var nästan gratis och om barnet var sjukt kunde mamman få betald ledighet flera dagar om året och efter andra barnet hade kvinnan rätt att få gå ner i arbetstid men full lönekomensation. Man kunde inte bli varslad pga. graviditet eller sjuka barn. Man hade en dag i månaden för hushållsarbete för mammor och gifta kvinnor. Eftersom många skaffade familj i ung ålder så var också skilsmässostatistiken hög. Att få underhållsstöd var mer ett undantag än en regel och nästan alltid var det kvinnan som tog hand om barnen. Den sociala normen och förväntningarna i samhället att kvinnan ska arbeta och ha samma lön som männen gjorde kvinnan ekonomiskt oberoende ifrån männen och detta speglas i dag med pensionerna. Man hade högre andel med högutbildade kvinnor än i dom flesta andra länderna då man inte såg skillnad på könsrollen i DDR.

(<https://www.boell.de/de/2016/11/09/familienpolitik-ost-und-westdeutschland-und-ihre-langfristigenauswirkungen>)

Östtyska kvinnor vädjade till Sverige om att få gifta sig med svenska byggnadsarbetare genom att skicka brev till Olof Palme.

Kvinnor som försökte fly till Västtyskland blev av med sina barn genom bortadoption till andra familjer i Östtyskland eller till Sverige. DDR hade ett samarbete med den svenska skolan och jobbade man som lärare fick man åka till Sverige för att lära sig den svenska skolmodellen och många svenska lärare fick åka till DDR.

(Dröm och verklighet. Sid 240-248. Birgitta Almgren)

3.4 Kvinnan i BDR

I Västtyskland en barnomsorg en fråga för familjen och inget som den Västtyska staten prioriterade. Den sociala normen var att mannen jobbade medan kvinnan skulle vara en hemmafru och ta hand om familjen. Fram till 1960 talet var statens familjepolitik inriktad för att stötta den klassisk rollfördelningen, att kvinnan ska vara hemma i hemmet. Det var först slutet på 1970 talet som man införde mammaledighet med löneutjämning, för arbetande kvinnor, och som var den första riktiga åtgärden ifrån staten för att bättre kunna ha arbete och ett familjeliv. 1986 kom mammaledigheten för alla kvinnor.

1986 införde Västtyskland möjlighet att få kompenserad pension för långa barnperioder utan löneinkomst. Detta var nåt som hade funnits i Östtyskland långt innan.

Småbarnsmammor hade det svårt att kunna jobba. Endast 2% av barnen under 3 år hade barnomsorg och även om barnen hade kommit upp i skolålder var ett vanligt jobb svårt att sköta då fritids var sällsynt. Dom flesta skolorna erbjöd inte skolmat utan man förväntade sig att mammorna skulle ta sig till skolan och ge barnen mat.

(<https://www.boell.de/de/2016/11/09/familienpolitik-ost-und-westdeutschland-und-ihre-langfristigenauswirkungen>)

3.5 Skillnader mellan Öst och Västtyskland

Skillnaden mellan sociala normer av individer och familjer är fortfarande stora mellan öst och väst. Det är till och med större skillnader mellan gamla öst och väst, än Tyskland och andra EU länder. När muren föll gjorde många ungdomar resor till väst för att studera. Men för många i gamla DDR blev inte framtida Tyskland det dom hade hoppats på. Deras utbildning, yrkeserfarenhet och språk passade inte in i det nya Tyskland. Tyskland satsar varje år flera miljarder euro på att bygga upp det gamla Östtyskland men trots detta ökar arbetslösheten.

Dom unga och välutbildade kvinnorna flyttar västerut där jobben och pengarna finns. Många gamla DDR städer växer men dom är få och dom är omgivna av spökstäder. Många som har vuxit upp i den gamla DDR diktaturen säger att dom kan sakna den tiden men vågar inte säga det högt, för DDR var ju inget bra. I Öst hade man det som man behövde som kvinna med jobb och barnomsorg.

Angela Merkel, Tysklands Förbundskansler, kommer ifrån gamla DDR. Många säger att det är ett tecken på att gränsen mellan öst och väst är borta medan andra visar att hon är ett exempel på att gränsen finns kvar hos folk. Man är inte bekväm med sitt Östtyska ursprung och slätar över det för att anpassa sig till den Västtyska stilen.

(<https://www.boell.de/de/2016/11/09/familienpolitik-ost-und-westdeutschland-und-ihre-langfristigenauswirkungen>)

3.6 Kapitalismen i Västtyskland och i det enade Tyskland.

Grunden i DDR var kommunism dvs att allt ska vara gemensamt ägt av staten. Detta gör att alla har skyldighet till ett arbete utan att se till könet. Alla ska bidra till staten.

BRD, Västtyskland, var grundfilosofin kapitalism, ett ekonomiskt system där kapital och egendomar ska vara ägt av grupper eller individer. Det är ekonomin som styr och dom som har kapital köper.

4. Resultat

Jag blev förvånad att det var så stor skillnad idag mellan kvinnorna mellan gamla öst och väst. Kvinnorna i dåvarande DDR hade det bra jämfört mot kvinnorna i BRD. Kvinnorna var inte beroende av sina män då alla i samhället skulle ha ett jobb och lönen var inte beroende av vilket kön man hade. Även barnomsorgen var nästan gratis så att kvinnan skulle kunna jobba. Självklart fanns det även nackdelar med gamla DDR. Man hade ingen valfrihet i samhället och det var livsfarligt att ta sig till väst om man inte tillhörde dom som hade ett passertillstånd. Man kan förstå att idag kan inte många av dessa kvinnor inte klara sig lika bra ensamstående.

Jag förstår att den yngre generationen som flyttar dit jobben och karriärmöjligheten finns idag men det är tragiskt att det sker på bekostnad av att östra delarna av Tyskland avbefolkas.

5. Avslutning

Under tiden som jag har skrivit på mitt arbete så har jag lärt mig mycket om Berlinmuren och hur en diktatur snabbt faller. Jag har även lärt mig hur en enkel felsägning av en ledare kan leda till att en hel mur kan falla. Även om folket hade få val i livet så tyckte kvinnorna att dom hade det bra då dom var ett jämställt land, dom hade inga andra att jämföra sig med utanför kommuniststyrt land.

Jag har under tiden jag skrivit min uppsats fått reda på mycket mer fakta än det jag redan visste, då det är ett stort område att fördjupa sig i.

7. Källförteckning

<https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/kommunistregimernas-fall-i-central-och-osteuropa-1989-1991>

https://www.bstu.bund.de/DE/Wissen/Bildung/Einstieg/_node.html

[https://www.planet-wissen.de/geschichte/ddr/das leben in der ddr/pwiealltaginderddr100.html](https://www.planet-wissen.de/geschichte/ddr/das_leben_in_der_ddr/pwiealltaginderddr100.html)

<https://www.tagesspiegel.de/>

<https://fof.se/tidning/2015/10/artikel/ost-och-vasttyskland-vaxer-ihop>

<https://www.boell.de/de/2016/11/09/familienpolitik-ost-und-westdeutschland-und-ihre-langfristigenauswirkungen>

Dröm och verklighet. Sid 240-248. Birgitta Almgren

8. Bilaga

8.1 Karta över Väst och Öst Tyskland.

8.2 Berlinmuren

The Berlin Wall

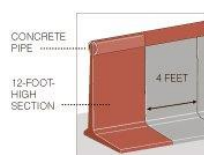
As the Berlin Wall fell 20 years ago it melded two nations that once were separated by more than a common border. The East German authorities began blocking the access to West Berlin in 1961, when tens of thousands had already crossed the border.

BORDER CONTROL ZONE
The width of the border zone varied from 20 feet to hundreds of feet in different locations along the border. The wall structures and other installations on the border zone had been constantly updated since 1961. At right are typical features of the border strip in Berlin in the 1980s.

Outer wall

The concrete wall was capped by a round pipe-like channel to make climbing over it more difficult. Some sections were left intentionally weak to allow East German tanks to break through in case of war.

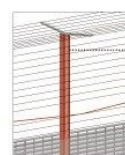

Death strip

The area between the inner and outer wall was covered with soft sand that would show footprints of escape attempts. Only the most trusted soldiers were allowed access to the area. Guards would shoot anyone trying to cross the border.

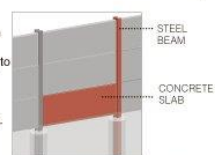
Signal fence

A signal fence with barbed wire spanned concrete posts. Anyone trying to climb the fence would press wires together, completing a circuit and tripping an alarm in a watchtower.

Rear wall

The first barrier on the east side barring entry to the border zone was a 10-foot high concrete wall.

Sources: Berlin Wall Foundation; Mauer Museum

MIRA GORDON/ALTHE NEW YORK TIMES